

Mirjam RAJNER

SINAGOGA SA KUPOLOM NA PODRUČJU JUGOSLAVIJE (kraj XIX i početak XX veka)

Iz diplomskog rada odbranjenog na Filozofskom fakultetu u Beogradu u junu 1982.

O D L U K A

Molba za dozvolu gradnje po predlogu komisije za gradnju odobrava se pod uslovom: budući da izvođači koji su potpisali plan nisu stanovnici Subotice, to su dužni da imenuju mesnog građevinara Subotičanina. Pošto je nosilac o tome izvešten, predmetna gradnja se odobrava pod uslovom da gradski građevinski ured vrši kontrolu nad gradnjom.

Izdao: Dr Bolič (s. r.)
beležnik
M. P.

U Subotici 1900.
25. maja na održanoj
sednici Saveta

»Molba *dr Milko Izidora*, predsednika jevrejske zajednice, mesnog stanovnika, radi dozvole za izgradnju jevrejskog hrama u VII okrugu, na parceli 17.

Subotica je u tom razdoblju bila najpre treći, a zatim četvrti grad po veličini u tadašnjoj Mađarskoj. Kao i u mnogim drugim gradovima tadašnje Ugarske, istorizam u arhitekturi (barokna katedrala, klasicističko pozorište) bio je veoma omiljen; ali je u razdoblju od 1891. do 1914. nastala jedna neuobičajena grupa objekata u samom centru Subotice i na obali jezera Palić. Njihovi tvorci su *Lehner* (*Ódon Lechner* 1845—1914) i njegovi sledbenici koji su nastavili istraživanja u novom pravcu. Te građevine, pretežno zgrade za javnu namenu, zatim nekoliko manjih stambenih zgrada, nastale su u vreme prodiranja secesije u vojvodanske krajeve, ali osobene secesije koja se ne može upoređivati sa bečkom. Veoma često je nazivaju i »mađarskom varijantom« ili »nacionalnim stilom«. Mađarski arhitekti, a među njima i *Lehner*, više su se oslanjali na francuska, engleska i nemačka dostignuća u arhitekturi i primenjenoj umetnosti. Sve je to dovelo do okretanja prema tom »seljačkom stilu«, kako ga neki još nazivaju, rustičnim motivima cveća, linija i šara koje kao da su pozajmljene sa drvenih škrinja, vezova i lepe mađarske grnčarije. Folklornoj ornamentici pridružuje se i neobična, ali topla kombinacija materijala kao što su cigla, keramika, kovano željezo, vitraži. Uprkos toj razigranosti fasada u linijama i bojama — koja je do 1900. još naginjala ka orijentalnim motivima, a od te godine približila se lokalnom folkloru

zahvaljujući radu etnologa — enterijeri su ostali verni osnovnom geslu secesije: funkcionalnosti. Isto tako su karakteristična *Lehnerova* istraživanja na polju konstrukcije. Sve to određuje novi stil s početka XX veka, u kojem je građena i subotička sinagoga.

Graditelji sinagoge bili su *Lehnerovi* saradnici, arhitekti češće angažovani u Subotici: *Marcel Komor* (*Marcell Komor* 1868—1944) i *Deže Jakob* (*Dezsö Jakob* 1864—1932). Projekat za sinagogu bio je već ranije izrađen, i to za Segedin, ali je na konkursu prihvaćen konzervativniji predlog *Leopolda Baumhorna* (1860—1932) koji je projektovao sledeće sinagoge: riječku (1902), bečkerečku (1896) i novosadsku (1903). Sa neznatnim izmenama arhitektonskih planova, zgrada je završena u oktobru 1902. U izgradnji su kao predstavnici subotičkih građana učestvovali *Ferenc Nad* i *Lukač Kladek*, građevinski preduzimači koji su sa dvojicom budimpeštanskih arhitekata saradivali i kasnije pri izgradnji Gradske kuće.

Danas se sinagoga nalazi na samom rubu gradskog jezgra, okrenuta Trgu oktobarske revolucije ulaznom, zapadnom fasadom, dok su joj ostale strane usmerene prema jednom dvorišnom prostoru. Sa severne strane sinagoge nalazi se nekadašnja jevrejska škola, dok je istočnom okrenuta prema zgradi (ulaz iz Ulice Dimitrija Tucovića) u kojoj se i danas nalaze prostorije subotičke Jevrejske opštine. Jedna od dvorišnih kućica služila je ranije kao klanica u kojoj je vršeno ritualno klanje živine.

Sinagoga je veoma proporcionalna i simetrična jednospratna građevina. Uzdiže se nad pravougaonom osnovom sa upisanim krstom, petokupolna je, a centralna kupola sa prečnikom od 25 m dominira nad četiri manje ugaone kupole, podignute nad izdignutim bočnim prostorima. Bočni prostori, u kojima je smešteno stepenište, nalaze se na sva četiri ugla građevine i skladno se uklapaju u nju, tvo- reći sinhronu celinu.

Zapadna strana

Ako se građevina posmatra sa njene zapadne strane, odnosno ulazne fasade sinagoge, zapaža se veoma simetričan raspored arhitektonskih delova: središnji deo u koji je dograđeno nisko zatvoreno predvorje, levi i desni ulaz namenjen ženama, u stvari prostor koji pod pravim uglom zatvara središnji istureniji deo i levo, odnosno desno knilo zapadne fasade; prostor je zatvoren lučnim zidom, pa mu osnova ima oblik četvrtine kruga (90°); radi lakšeg snalaženja, ovaj prostor će se u daljem tekstu nazivati ženskim ulazima pošto mu je to bila osnovna namena. U unutrašnjosti je sa zapadne strane povezan sa stepeništem koje vodi na žensku galeriju. Prostor sa istočne strane služio je i kao ulaz, pa je osim sa stepeništem povezan i sa prostorijama prizemlja. Tu je, najzad, levi i desni uzdignuti bočni prostor, pravougaone osnove, u kojem je smešteno stepenište.

Središnjem delu se prilazi preko šest stepenika koji vode prema trodelnom ulazu zatvorenog predvorja. Predvorje je izvučen i dograđen deo građevine koji se

završava čipkastom, bogato dekorisanom atikom. Sam središnji deo se takođe završava atikom u obliku prelomljenog luka. I ženskim ulazima se prilazi stepenicama. Limeri krov nad ovim lučno omeđenim prostorima naglašen je rebrima kupolastog oblika (četvrtina kalote), dok mu donja ivica prati liniju naglašenih slepih arkadica. Uzdignuti bočni prostori upotpunjuju izgled pročelja, dajući mu odlučniji izraz naglašenom vertikalom i strožom dekoracijom u odnosu na kitnjasti završetak središnjeg dela fasade. Oni se završavaju izduženim kupolama s baroknim proširenjem i šiljkom na vrhu, dok se u unutrašnjosti nalazi stepenište koje povezuje prizemlje sa prvim spratom, odnosno galerijom za žene. Prostori između središnjeg dela fasade i bočnih prostora prekriveni su kosim krovom u visini prizemlja. Taj deo spoljašnje arhitekture je veoma osoben. Budući da se središnji deo kao i bočni prostori nastavljaju i obuhvataju visinu prvog sprata, to se dobija prazan prostor među njima, počev od navedenog kosog krova naviše. Upravo taj međuprostor je sa leve i desne strane premošten jakim lukovima koji, obogaćeni terakota-dekoracijom, predstavljaju konstrukcijske elemente što spajaju tri dela zapadnog pročelja (levi bočni prostor-središnji deo-desni bočni prostor) u sinhronu celinu. U pozadini tih »spona« nalazi se zid sa ponovljenom terakota-dekoracijom lukova. Krov se nastavlja dalje i dopire do tambura sa centralne kupole. Takvim stepenastim uzdizanjem građevine postiže se blag ritam rasta koji do vrha kupole dostiže visinu od 45 metara.

Što se tiče fasadnih otvora, na prvom mestu treba svakako pomenuti bogato ukrašeni trodelni portal zatvorenog predvorja, od kojeg su središnja vrata nešto izraženija veličinom i dekoracijom. Vrata na ženskim ulazima nisu uokvirena terakota-dekoracijama, ali se kao i portali završavaju lukom. Prozori prizemlja na bočnim delovima fasade, te na severnoj i južnoj strani zatvorenog predvorja, prilično su široki i završavaju se lukom. Na središnjem delu ulazne fasade, u visini prvog sprata ističe se velika rozeta koja se ponavlja i na preostale tri sinagogne fasade. Iznad rozete su raspoređena tri okulusa (veći je na vrhu) u obliku trokuta, s Davidovim zvezdama koje su smeštene unutar njih. Stepenište u bočnim prostorima je na visini prvog sprata, a osvetljeno je kroz prilično uzane i izdužene nanofore. Ispod tambura ovih bočnih odeljaka nalazi se po jedan »slepi« okulus sa malim četverouganim otvorom u sredini. Svi prozori, rozete i lunete u vratima (osim okulusa) zastakljeni su vitražima.

Severna i južna strana

Severna i južna strana su potpuno jednake; na njima takođe dominira središnji deo sa severnim, odnosno južnim portalom, rozetom u visini prvog sprata i čipkastom atikom na vrhu. Dalje se levo i desno nadovezuju bočna kniia, te bočni prostori sa stepeništem u unutrašnjosti. Iz ovog rasporeda arhitektonskih delova severne, odnosno južne fasade, očito proizlazi da je i nadalje održano načelo simetričnosti, koje takođe važi za fasadne otvore i dekoraciju. Terakota-dekoracija je kao i na zapadnoj strani skoncentrisana uz portale, lučne prozore u prizemlju, monofore na bočnim uzdignutim prostorima, rozete i atike.

Istočna strana

Prema rasporedu arhitektonskih delova, istočna strana odgovara zapadnoj (središnji deo, istočni ulaz namenjen rabinima, bočni uzdignuti prostori). Raspored ukrasnih elemenata i fasadnih otvora na istočnoj strani odgovara onome sa zapadne strane, a jedini izuzetak je središnji deo koji umesto dograđenog zatvorenog predvorja ima tri lučna prozora u visini prizemlja.

Kupole

Centralna kupola dominira nad čitavom građevinom. Postavljena je nad osmostranim tamburom koji svojim triforama (šire strane tambura okrenute su prema stranama sveta) i biforama (uže strane tambura) omogućava prodor svetlosti u ove najviše delove unutrašnjosti. Nad tamburom se uzdiže takođe osmostran prvi deo pomalo izdužene kupole koji se završava nizom lučnim zastakljenih otvora, poput arkadica. Ceo taj deo kupole, naglašen rebrima, prekriven je bojanim keramičkim crepovima (zeleno i narandžasto) koji su tako složeni da čine veoma dekorativan ornament. Nad prvim delom uzdiže se barokno proširenje koje u podnožju ima lučne zastakljene otvore (po pet na širim i po četiri na užim stranama). Taj deo kupole i manje proširenje u samom vrhu, koje naliči na lanternu, pokriveni su olovom. Na vrhu lanternne je šiljak sa izrađenom Davidovom zvezdom. Kupola arhitektonski leži na pandantifima koji svi dole prelaze u po dva vitka stuba. »Tesarska konstrukcija kupole je pravo inženjersko i zanatsko-remek-delo, a sekundarna konstrukcija unutarnjih kupola i svodova od rabitz-konstrukcije, sa nekom vrstom armiranobetonskih rebara, predstavlja pravu retkost u našim krajevima i s obzirom na vreme izgradnje (1902) avangardan, a isto-vremeno i veoma uspešan poduhvat«.¹

Četiri manje kupole nad bočnim prostorima, takođe se uzdižu nad osmostranim postoljem. Ovaj tambur čije su ivice istaknute opekom na svojim širim stranama (prema stranama sveta) ima niz od pet slepih arkadica. Kupole se sastoje od veoma izduženog osmostranog dela koji je prekriven crepom i limenog proširenja na vrhu sa šiljcima i Davidovim zvezdama.

Unutrašnjost

Unutrašnjost sinagoge može da se podeli na prostor prizemlja; na galeriju koja se nalazi u visini prvog sprata; i na bočne prostore na uglovima građevine u kojima je smešteno stepenište.

Prizemlje se sastoji od: dograđenog predvorja; još jednog predvorja koje se nalazi do hekala (prostora namenjenog vernicima); samog hekala; pomoćnih prostorija

¹ Oskar Hrabovski, *Izveštaj o izvršenom pregledu i ekspertizi o stanju konstrukcije zgrade sinagoge u Subotici*, 25. IX 1976, Arhiv Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture, Novi Sad, br. 01-480/3 od 29. IX 1976.

iza konstrukcije Aron ha-kodeša; malih prostora sa osnovom četvrtine kruga koji su služili kao ženski ulazi sa zapadne strane, odnosno ulazi za rabine sa istočne; četvorougao nih bočnih prostora na sva četiri ugla građevine u kojima je stepenište (za galeriju).

Raspored prostora u prizemlju mogao bi se uporediti sa rasporedom koji postoji u crkvi. Dograđeno predvorje podseća na egzonarteks, a unutrašnje predvorje na narteks. U ovoj sinagogi je i almemor smešten ispred Aron ha-kodeša, a ne u središtu hekala. To sve navodi na zaključak da je ova sinagoga građena pod uticajem reformističkih strujanja kod vernika, kao i sa željom da se svojim izgledom što više približi izgledu i rasporedu crkve. U vanjsko zatvoreno predvorje ulazi se kroz troja vrata — portale (pominjana pri opisu zapadne strane).

Prostor je prilično plitak, sa po dva lučna prozora na severnom i južnom zidu, te sa velikom česmom sa severne strane koja je namenjena za pranje ruku. Svod ovog ulaznog prostora podeljen je na tri dela (poprečno) u skladu sa tri poprečna dela koja naglašavaju najpre portali, a zatim i trodelni ulaz u sledeće unutrašnje predvorje. Prostor je nešto širi od prvog predvorja, prekriven je ravnom tavanicom, pravougaonog je oblika, a na severnom i južnom zidu nalaze se mermernne ploče sa uklesanim imenima opštinaradonatora. Ponovno troja vrata omogućuju ulaz u prostor namenjen vernicima (hekal) koji je najprostraniji deo prizemlja. Na severnom i južnom zidu, odnosno na krajevima poprečnog kraka upisanog krsta, nalaze se bočni ulazi. Najdominantniji je istočni krak upisanog krsta u kojem je smeštena konstrukcija Aron ha-kodeša. Celokupna konstrukcija — koja se završava prelomljenim lukom i u čijem su udubljenju prekrivenom parohetom čitane Tore — postavljena je na uzdignutoj površini. Na tu površinu se uspinje preko nekoliko stepenika, a ograđena je niskom ogradom. Na njoj se, takođe ispred Aron ha-kodeša, nalazi almemor. Uz levu i desnu stranu almemora bila su počasna sedišta rabina, kantora i predmolitelja. Mestu gde su se nalazile Tore prilazilo se preko nekoliko stepenika. Centralni deo prostora za vernike smešten je u potkupolni prostor koji određuju parovi stubova, kojih ima osam, a raspoređeni su po dva i usmereni prema uglovima hekala. Zbog gvođenog jezgra, stubovi su predstavljali novinu u tom razdoblju razvoja graditeljstva, a svojom vitkošću su naglašavali dizanje u vertikalnu, prema kupoli. U visini svoda prvog sprata, odnosno galerije, razmak među stubovima je premošten lukovima. Nad užim lukovima u uglovima se nastavljaju pandantifi koji nose kupolu. Prizemlje je osvetljeno kroz lučne prozore ukrašene vitražima koji se nalaze na severnom i južnom zidu. Za prizemlje su karakteristični pravougaoni bočni prostori u kojima se nalazi stepenište za prvi sprat, odnosno galeriju, i u tu svrhu su povezani sa ulazima za žene. Sa istočne strane, iza Aron ha-kodeša, nalaze se tri manje prostorije koje su uglavnom služile za presvlačenje rabina i odlaganje predmeta potrebnih za bogoslužje.

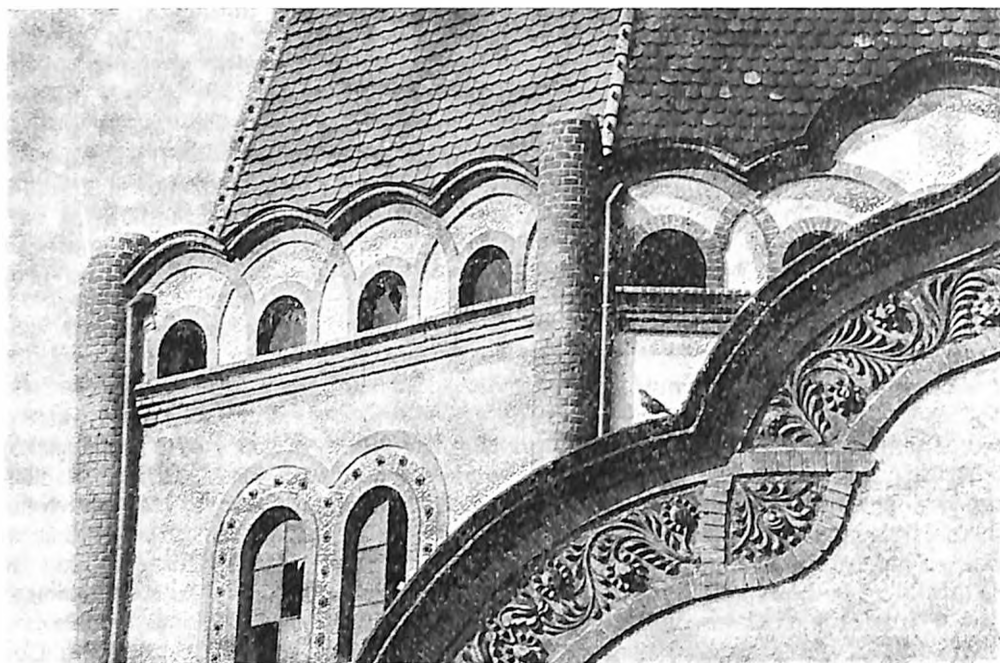
Osim što nose lukove koji ih ujedno i povezuju, stubovi premošćujući razmak među njima i nose galeriju za žene. Galerija preseca vertikalnu stubova poput poprečnog arhitrona. Ona u osnovi ima oblik osmougao nika, ali mu nedostaje

stranica uz istočni zid. Naime, tu je smeštena konstrukcija Aron ha-kodeša iza koje su se nalazile orgulje i hor — oboje smešteni na drvenoj platformi, nešto nižoj od visine poda prvog sprata, odnosno galerije. Duže strane galerije su paralelne sa severnim, južnim i zapadnim zidom, a uže se usmerene prema uglovima unutrašnjeg prostora. Na galeriju se ulazi kroz četiri ulaza koji se nalaze u uglovima i povezuju unutrašnjost sa stepeništem. Kraći i duži delovi galerije su međusobno odeljeni poprečnim lukovima kojih ima šest (u blizini istočnog zida izostala su dva usled suženog prostora). Svetlost na prvom spratu prodire kroz lučne prozore, a tu su i četiri velike rozete. Kod kupole se, kao i izvana, mogu uočiti tri zone: prve dve se razlikuju po broju, veličini i rasporedu prozora, dok treća predstavlja završetak kalote koja deluje vrlo izduženo. Iz središta kalote se spuštao veliki luster od kovanog gvožđa. Drvene klupe, sedišta za vernike, raspoređene su u prizemlju tako da ostavljaju tri uzdužna i jedan poprečan prolaz u sredini. Galerija od drvene konstrukcije mogla je da primi veći broj vernika.

Dekoracija (spoljašnja i unutrašnja)

Secesija je veoma često okrenuta floralnom stilu, što je slučaj i u »mađarskoj varijanti«, ali ni na ovoj građevini nije izneverila svoju folklornu osobenost. Najlepše dekorativne površine na fasadama uokviruju portale, prozore, rozete, a takođe se nalaze na atici zatvorenog dograđenog predvorja i uz rub atika središnjih delova na sve četiri strane građevine. Navedeni ukrasni detalji su izrađeni od terakote. To su motivi stilizovanog cveća sa stabljikama i lišćem koji se zrakasto šire i uokviruju portale. Rozeta je okružena polukrugom koji čini niz međusobno odvojenih površina sa po jednom stilizovanom cvetnom čašicom u središtu. Ceo motiv, zajedno sa trakom isprepletenog cveća i lišća koja prati atiku središnjeg dela i nastavlja se preko lučnih lukova do bočnih povišenih prostora, deluje kao narodni vez ili bogata čipka. Razigranosti ukrasa od terakote u gornjim delovima građevine suprotstavljaju se masivne sive ploče od prirodnog kamena koje opasuju celokupno zdanje u njegovom najnižem pojasu. Prirodna crveno-smeđa boja terakote deluje veoma toplo, a njena hrapava površina odskače od crvene svilenkaste dvostruko pečene opeke koja se nadovezuje na kamene ploče. Opeka prati ravnim, oblim ili valovitim površinama sve otvore (vrata, prozore, okuluse, rozete), dekoracije od terakote i ivice na fasadama. Toplini boja i materijala na fasadi sinagoge pridružuju se drvena vrata sa veoma uspešno izvedenim železnim okovima na šarkama, koji takođe simbolizuju cveće. Kao vrednost i lepotu građevine potrebno je istaći i vitraže poznatog subotičkog majstora *Mikše Rota*; njima su zastakljeni svi prozori, rozete, pa i lunete u svim vratima. I ovde su motivi cvetni, stilizovani, ali se izmenjuju sa geometrijskim. Razume se da vitraži neuporedivo više dolaze do izražaja iznutra. Preovladavaju stakla crvene, žute, narandžaste i zelene boje, ali takođe i ružičaste i plave. Sve to oživljava unutrašnjost i stvara svetlu i vedru atmosferu. Ni kupole nisu ostale pošteđene želje za kombinovanjem boja i ukrasa. Donji delovi su prekriveni zelenim površinama crepova u koje je po sredini svakog od osam delova utkan ornament od

narandžastih crepova. Kao i svi ukrasi od terakote, ovi gledosani crepovi su izrađeni u čuvenoj fabrici Žolnaj (Pečuj, Mađarska).

Detalj sa subotičke sinagoge

Celokupna unutrašnjost sinagoge odiše veoma živim kombinacijama površina koje se povode za arhitektonskim konstrukcijama. Na već bojanim površinama (žute, zelene, crvene i plave boje) islikani su cveće, te linearni i geometrijski motivi (vrlo čest motiv je srce, omiljeni motiv folklorne umetnosti). Uz navedene boje pojavljuje se i zlatna. Štuko-ukrasi stilizovanog lišća palme pojavljuju se na pregradi u kojoj se nalazi Aron ha-kodeš, a ima ih i na stubovima i na lukovima. Cvetni motivi obrubljuju površine ili se nalaze u njihovim središtima gde stvaraju geometrijsku kompoziciju. U središtu kalote nalazi se zlatno sunce. I unutrašnjost izdignutih bočnih prostora oslikana je takođe cvećem i lišćem. Od metalnih ukrasa u unutrašnjosti ističu se luster, razgranati i veoma bogato izrađeni svećnjaci i dva velika sedmokraka svećnjaka-menore. Svećnjaci i menore nalaze se desno i levo od Aron ha-kodeša. Rozete su vitraži izuzetne lepote, ali tu je i zaista lepo izrađen najviši red prozora u kupoli, od kojih svaki predstavlja po jedan nežan cvet, različito oblikovane i obojene čašice sa zelenom stabljikom i lišćem. Uz veliki zapadni i istočni luk nalaze se natpisi na hebrejskom, a uz severni i južni na mađarskom. Ploče sa Deset zapovesti postavljene su na završetku prelomljenog luka konstrukcije Aron ha-kodeša, a takođe se nalaze i sa

spoljne strane sinagoge, opet na završecima prelomljenih lukova, odnosno atika središnjih delova svih fasada. Pod centralnog dela sinagoge popločan je kamenim pločicama sa inkrustiranim cvetnim motivom.

Iz opisa se može zaključiti da celokupna dekoracija deluje veoma bogato. Ona je spolja odmereno i harmonično raspoređena, a unutrašnja odaje vedrinu i razigranost svojim svetlim i toplim kombinacijama boja, uz obilje svetlosti koja prodire kroz množinu prozora. Velikim brojem detalja, ona predstavlja kontrast spoljašnjoj dekoraciji. Budući da je u toku gradnje sinagoge došlo do izvesnih odstupanja i izmena prvobitnih planova, tako je i »...rad na delikatnim delovima zgrade bio rezultat inspiracije i detaljnih uputstava arhitekata na licu mesta, a u velikoj meri i izraz individualnog umeća majstora koji su izradivanjem tih elemenata stvarali svoja mala remek-dela majstora umetnika«.²

Zaključak

Sinagoga u Subotici pripada grupi vojvođanskih sinagoga i uklapa se u red sinagoga na tlu Jugoslavije. Međutim, prelazeći geografske okvire, ova sinagoga zauzima odgovarajuće mesto u razvojnem nizu sinagogalne arhitekture. Svojom spoljašnošću, konstrukcijskim novinama (rabitz-opna, gvozdena jezgra stubova), biranim stilom gradnje i dekoracije, subotička sinagoga govori o okolnostima i uticajima kojima je bila podložna Jevrejska zajednica početkom XX veka. Ipak je potrebno naglasiti da je u unutrašnjosti sinagoge zadržana prisutnost karakterističnih elemenata (Aron ha-kodeš, galerija za žene, almemor), te sedmokraki svećnjaci-menore koji su ustanovljeni i organski vezani za sinagogu (mesto okupljanja verika radi molitve i propovedi) od samog njenog postanka i formiranja (razdoblje postanka: vavilonsko ropstvo; razdoblje formiranja: II—VIII vek). Ta činjenica ukazuje na kontinuitet tradicije Jevrejskih zajednica kroz vekove njihovog života u dijaspori.

Ako ovu sinagogu posmatramo kao stilski određenu građevinu, ona takođe zauzima odgovarajuće mesto. Stil u kojem je građena, tj. »mađarska secesija«, odražava se osnovnim karakteristikama upravo na ovoj građevini. Zbog toga ona svakako može predstavljati i zanimljiv primer u istorijskom razvoju stilova i arhitekture.

Subotička sinagoga ima dakle dvostruki značaj: značaj sinagoge nastale u određenom razdoblju i značaj stilski određene građevine. Jedino ako uzmemo u obzir oba faktora možemo u potpunosti prići ovom zdanju.

² Isto.

Mirjam RAJNER

Summary

DOMED SYNAGOGUES IN YUGOSLAVIA

(From the graduation paper the author defended at the Belgrade Faculty of Philosophy in June 1982)

The synagogue is a proportioned, symmetric one floor building. The central dome has a diameter of 25 meters and has a dominant position relative to the four smaller corner domes built on raised lateral expanses. The western facade with the main entrance in it is facing the October Revolution Square. It is very richly indented. On the ground floor level has a three-part portal above which at the first floor level there is a wide attic ending with a lacelike two-part arch. In the middle of the attic a wide rosette with stained glass window is placed. The northern and southern parts of the building are identical and the basic elements of the front are repeated in them, the portal, the attic, the rosette etc. The dome is the domineering element of the building. It has three parts. Rises from an octagonal tambour with wide windows which allow plenty of light to enter the inside. The first part is made up from eight slender ribs covered with two-colour ceramic bricks. The ribs are narrowed at their top ends where the dome's second part begins with eight ribs in baroque style which again have on their top end a convex shaped lantern. The dome's construction is a masterpiece and a rarity in that area at that time.

The decoration is rich, both inside and outside. Outside is well measured, harmonious, while inside is many-coloured and this is made even more expressive by the light which penetrates through many windows. The terracotta decorative pieces and the coloured enameled bricks were made in the Zsolnai factory in Pecs, Hungary. The stained glass is the work of Miksa Rot, a local craftsman. Due to its exterior, innovations in construction and well selected decorations the Subotica synagogue is given special place in the development of synagogal architecture in Vojvodina. The fact that the Hungarian secessionist style was selected serves to indicate the taste and predilection of the Jewish community in Subotica and the influence it was exposed to at the beginning of the century.